

Gemeente Mook en Middelaar

NOTA RESERVES EN VOORZIENINGEN 2026-2030

Versie raad 17 september 2026

Inhoudsopgave

1 Inleiding.....	3
1.1 Aanleiding	3
1.2 Doel	3
1.3 Uitgangspunten	3
2 Reserves.....	4
2.1 Algemene reserve	4
2.2 Bestemmingsreserves	4
2.3 Instellen van een bestemmingsreserve	4
2.4 Toevoegingen en onttrekkingen	5
2.5 Wijzigen van de bestemming	5
2.6 Opheffen van een bestemmingsreserve	5
2.7 Periodieke beoordeling	6
3 Voorzieningen.....	6
3.1 Voorzieningen	6
3.2 Instellen van een voorziening	6
3.3 Dotaties en aanwendungen	7
3.4 Vrijval	7
3.5 Opheffen van een voorziening	7
3.6 Periodieke beoordeling	7
4 Specifieke beleidsregels.....	8
4.1 Resultaatverrekening met reserves	8
4.2 Budgetoverheveling	8
4.3 Bestemmingsreserve dekking kapitaallasten	8
4.4 Onderhoudsvoorzieningen	9
4.5 Tariefegalisatievoorzieningen	9
5 Beheer en verantwoording.....	9
5.1 Verwerking in begroting en jaarstukken	9
5.2 Tussentijdse wijzigingen	9
5.3 Actualisatie en periodieke beoordeling	10

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Reserves en voorzieningen vormen een belangrijk onderdeel van de financiële positie van de gemeente. Met deze nota stelt de gemeenteraad de kaders vast voor het instellen, muteren en opheffen van reserves en voorzieningen.

De Financiële verordening Mook en Middelaar 2025 bepaalt dat het college eens in de vier jaar een nota reserves en voorzieningen aan de raad aanbiedt. De vorige nota dateert uit 2021 en wordt met deze nota geactualiseerd.

1.2 Doel

Deze nota bevat de gemeentelijke beleidsregels voor reserves en voorzieningen. Het doel is om middelen niet langer dan noodzakelijk vast te leggen en om transparant en consistent om te gaan met het instellen, muteren en opheffen van reserves en voorzieningen.

De nota richt zich daarom primair op de volgende vragen:

- wanneer wordt een reserve of voorziening ingesteld;
- aan welke voorwaarden moet deze voldoen;
- op welke wijze vinden toevoegingen, onttrekkingen en aanwendungen plaats;
- wanneer wordt een reserve of voorziening heroverwogen of opgeheven;
- welke bevoegdheden hebben raad en college daarbij.

De wettelijke voorschriften uit het BBV worden in deze nota niet herhaald, tenzij dit noodzakelijk is voor de toepassing van een gemeentelijke beleidsregel.

1.3 Uitgangspunten

Bij het beleid voor reserves en voorzieningen gelden de volgende uitgangspunten:

- **terughoudendheid:** middelen blijven zoveel mogelijk beschikbaar voor integrale afweging en worden alleen afgezonderd als daarvoor een duidelijke noodzaak bestaat;
- **doelgerichtheid:** iedere reserve en voorziening heeft een concreet omschreven doel en een onderbouwde omvang;
- **tijdelijkheid:** een bestemmingsreserve wordt in beginsel voor een bepaalde periode ingesteld en blijft niet langer bestaan dan voor het doel noodzakelijk is;
- **actualiteit:** nut, noodzaak en omvang worden periodiek beoordeeld;
- **transparantie:** besluitvorming over instelling en mutaties maakt inzichtelijk waarvoor middelen worden gereserveerd en onder welke voorwaarden deze mogen worden ingezet.

2 Reserves

Reserves behoren tot het eigen vermogen van de gemeente. De gemeente onderscheidt de algemene reserve en bestemmingsreserves. De algemene reserve bestaat uit de Algemene reserve en de Vrij Besteedbare Reserve (VBR).

De gemeenteraad besluit over het instellen en opheffen van reserves, het wijzigen van de bestemming van bestemmingsreserves en over toevoegingen en onttrekkingen.

2.1 Algemene reserve

De algemene reserve bestaat uit de Algemene reserve en de VBR.

Algemene reserve

De Algemene reserve vormt de financiële buffer voor het opvangen van risico's. De omvang bedraagt in beginsel € 2 miljoen. De toereikendheid wordt beoordeeld aan de hand van de ratio weerstandsvermogen.

Zolang de ratio weerstandsvermogen structureel binnen de bandbreedte van 1 tot 3 blijft, wordt de omvang van € 2 miljoen gehandhaafd. Wanneer de ratio structureel buiten deze bandbreedte komt, wordt beoordeeld of de omvang van de Algemene reserve moet worden aangepast. De nadere uitgangspunten hiervoor zijn opgenomen in de 'Nota risicomanagement 2026'.

Vrij Besteedbare Reserve

De Vrij Besteedbare Reserve (VBR) is het vrij besteedbare deel van de algemene reserve en is beschikbaar voor integrale bestuurlijke afweging. Voor de VBR geldt geen minimale of maximale omvang.

Het jaarrekeningresultaat wordt, na besluitvorming door de gemeenteraad over de resultaatbestemming, toegevoegd aan of onttrokken uit de VBR, tenzij de gemeenteraad een andere bestemming aan het resultaat geeft.

2.2 Bestemmingsreserves

Een bestemmingsreserve is een reserve waaraan de gemeenteraad een specifiek bestedingsdoel heeft gegeven.

Met het instellen van een bestemmingsreserve worden middelen voor een specifiek doel afgezonderd. Deze middelen zijn daardoor niet meer vrij beschikbaar voor integrale afweging. Bestemmingsreserves worden daarom alleen ingesteld en aangehouden als daarvoor een aantoonbare noodzaak bestaat.

Een bestemmingsreserve wordt alleen ingesteld als:

- het doel concreet en duidelijk is omschreven;
- het afzonderen van middelen voor dit doel noodzakelijk is;
- de benodigde omvang kan worden onderbouwd;
- de looptijd kan worden bepaald.

2.3 Instellen van een bestemmingsreserve

De gemeenteraad besluit over het instellen van een bestemmingsreserve. Het voorstel bevat ten minste:

- het doel;
- de noodzaak van het afzonderen van middelen;
- de wijze van voeding;

- de voorwaarden voor onttrekkingen;
- de beoogde omvang en, indien van toepassing, de maximale omvang;
- de looptijd.

Voor het instellen van een bestemmingsreserve geldt in beginsel een minimale omvang van € 50.000. Van deze ondergrens kan gemotiveerd worden afgeweken als het afzonderlijk reserveren van middelen noodzakelijk is.

Bestemmingsreserve voor een investeringsvoornemen

Indien een bestemmingsreserve voor een investeringsvoornemen wordt ingesteld, bevat het voorstel aanvullend een bestedingsplan, de maximale hoogte en de maximale termijn waarbinnen de investering moet zijn gerealiseerd. Deze termijn sluit in beginsel aan bij de geldigheidsduur van het investeringskrediet. Als binnen deze termijn niet tot de investering is gekomen, wordt de bestemmingsreserve opgeheven en het saldo toegevoegd aan de Vrij Besteedbare Reserve.

2.4 Toevoegingen en onttrekkingen

Toevoegingen aan en onttrekkingen uit reserves vinden plaats op basis van een besluit van de gemeenteraad. Autorisatie vindt plaats via de programmabegroting, een begrotingswijziging of de resultaatbestemming bij de jaarstukken.

Toevoegingen aan en onttrekkingen uit een bestemmingsreserve moeten passen binnen het doel en de voorwaarden die voor de reserve zijn vastgesteld.

Onttrekkingen kunnen niet hoger zijn dan de lasten die voor het betreffende doel zijn gerealiseerd en het beschikbare saldo van de reserve.

Wanneer voor het doel minder middelen nodig blijken dan beschikbaar zijn, wordt beoordeeld of het resterende saldo nog noodzakelijk is voor het doel van de reserve. Is dit niet het geval, dan wordt het meerdere toegevoegd aan de VBR.

2.5 Wijzigen van de bestemming

De gemeenteraad kan de bestemming van een bestemmingsreserve wijzigen. Bij een wezenlijke wijziging van het doel wordt opnieuw beoordeeld of wordt voldaan aan de voorwaarden voor het instellen van een bestemmingsreserve.

Het voorstel tot wijziging bevat ten minste het nieuwe doel, de reden voor de wijziging en de gevolgen voor de omvang en looptijd van de reserve.

2.6 Opheffen van een bestemmingsreserve

Een bestemmingsreserve wordt opgeheven wanneer:

- het doel is gerealiseerd of vervallen;
- de vastgestelde looptijd is verstreken en verlenging niet noodzakelijk is;
- realisatie van het doel niet meer aannemelijk is; of
- het afzonderlijk aanhouden van middelen niet langer noodzakelijk is.

De gemeenteraad besluit over het opheffen van een bestemmingsreserve. Een resterend saldo wordt toegevoegd aan de VBR, tenzij de gemeenteraad hieraan een andere bestemming geeft.

2.7 Periodieke beoordeling

Bestemmingsreserves worden periodiek beoordeeld op nut en noodzaak, omvang, looptijd en actualiteit van het doel.

Een integrale beoordeling vindt ten minste plaats bij de vierjaarlijkse actualisatie van deze nota. Wanneer tussentijds blijkt dat een reserve niet meer aan de gestelde voorwaarden voldoet, wordt deze eerder ter heroverweging aan de gemeenteraad voorgelegd.

3 Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor verplichtingen, verliezen, risico's of toekomstige uitgaven waarvan de omvang redelijkerwijs kan worden ingeschat. Daarnaast kunnen voorzieningen worden gevormd voor het egaliseren van kosten en voor van derden verkregen middelen met een specifiek bestedingsdoel.

Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen. Anders dan bij bestemmingsreserves kan de gemeenteraad de bestemming van een voorziening niet vrij wijzigen. De omvang wordt bepaald door de onderliggende verplichting, het risico, het beheerplan of de bestedingsverplichting.

De gemeenteraad besluit over het instellen en opheffen van voorzieningen en autoriseert de dotaties. Het college van burgemeester en wethouders is bevoegd tot aanwending van een voorziening binnen het vastgestelde doel.

3.1 Voorzieningen

Binnen de gemeente worden voorzieningen onderscheiden voor:

- verplichtingen en risico's;
- egalisatie van kosten;
- bijdragen voor toekomstige vervangingsinvesteringen waarvoor een heffing wordt geheven;
- van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden.

Voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een vergelijkbaar volume wordt geen voorziening gevormd. Deze lasten worden in de reguliere exploitatie opgenomen.

3.2 Instellen van een voorziening

De gemeenteraad besluit over het instellen van een voorziening. Een voorziening wordt ingesteld wanneer hiervoor een verplichting of noodzaak bestaat en de benodigde omvang voldoende kan worden onderbouwd.

Het voorstel tot instelling bevat ten minste:

- het doel en de aard van de voorziening;
- de grondslag voor het vormen van de voorziening;
- de financiële onderbouwing;
- de wijze waarop de benodigde omvang wordt bepaald;
- de wijze en omvang van de dotaties;
- de voorwaarden voor aanwending;
- indien van toepassing, de verwachte looptijd.

Uit oogpunt van doelmatigheid wordt terughoudend omgegaan met voorzieningen van beperkte omvang. Indien de verslaggevingsvoorschriften ruimte bieden voor verwerking in de reguliere exploitatie, heeft dit bij bedragen lager dan € 50.000 de voorkeur boven het vormen van een afzonderlijke voorziening.

3.3 Dotaties en aanwendungen

Dotaties aan voorzieningen worden als last in de exploitatie verantwoord. De gemeenteraad autoriseert de dotaties via de begroting of een begrotingswijziging.

De hoogte van de dotatie wordt bepaald op basis van een actuele berekening van de benodigde omvang van de voorziening.

Het college van burgemeester en wethouders is bevoegd een voorziening aan te wenden. Een aanwending vindt uitsluitend plaats voor uitgaven die rechtstreeks samenhangen met het doel waarvoor de voorziening is gevormd en past binnen de financiële onderbouwing van de voorziening.

Aanwendungen vinden rechtstreeks ten laste van de voorziening plaats en worden niet als last in de exploitatie verantwoord.

Indien uit een actualisatie blijkt dat een voorziening ontoereikend is, wordt deze door middel van een aanvullende dotatie op het benodigde niveau gebracht.

Waardering voorzieningen

Voorzieningen worden in beginsel tegen nominale waarde gewaardeerd. De voorziening voor pensioenverplichtingen van (gewezen) wethouders wordt actuariel gewaardeerd. De benodigde omvang wordt jaarlijks op basis van een actuele actuariële berekening vastgesteld.

3.4 Vrijval

Indien uit een actualisatie blijkt dat een voorziening hoger is dan noodzakelijk, valt het niet benodigde deel vrij ten gunste van de exploitatie.

Een vrijval vindt eveneens plaats wanneer de verplichting, het risico of de bestedingsverplichting geheel of gedeeltelijk vervalt.

Vrijval wordt als bate in de exploitatie verantwoord en is daarmee geen aanwending van de voorziening.

3.5 Opheffen van een voorziening

De gemeenteraad besluit over het opheffen van een voorziening. Een voorziening wordt opgeheven wanneer:

- de verplichting, het risico of de bestedingsverplichting is vervallen;
- het doel volledig is gerealiseerd; of
- de voorziening op grond van de geldende verslaggevingsregels niet langer in stand kan worden gehouden.

Een eventueel resterend saldo valt bij opheffing vrij ten gunste van de exploitatie.

3.6 Periodieke beoordeling

De omvang van voorzieningen wordt ten minste jaarlijks beoordeeld en indien nodig geactualiseerd. Daarbij wordt beoordeeld of de voorziening nog noodzakelijk is en of de omvang aansluit bij de actuele verplichting, het risico of de bestedingsverplichting.

Voorzieningen die zijn gebaseerd op een beheerplan worden afgestemd op een actueel beheerplan. De daarin opgenomen planning en geraamde uitgaven vormen de basis voor de benodigde omvang en de jaarlijkse dotaties.

Wanneer uit de beoordeling blijkt dat een voorziening niet meer noodzakelijk is, wordt deze ter opheffing aan de gemeenteraad voorgelegd.

4 Specifieke beleidsregels

4.1 Resultaatverrekening met reserves

Op grond van artikel 16, tweede lid, onderdeel c, van de Financiële verordening worden in deze nota de taakvelden benoemd waarbij het verschil tussen het geraamde en gerealiseerde saldo van baten en lasten mag worden verrekend met een daartoe ingestelde reserve.

De gemeente Mook en Middelaar kent geen taakvelden waarop deze vorm van resultaatverrekening (zijnde het verschil tussen raming en realisatie) met reserves wordt toegepast.

Voor- en nadelen op riolering en reiniging worden, voor zover van toepassing, geëgaliseerd via voorzieningen. Het totale eindresultaat van de gerealiseerde baten en lasten wordt standaard toegevoegd aan de Vrij Besteedbare Reserve tenzij anders wordt voorgesteld en/of de raad anders besluit.

4.2 Budgetoverheveling

Budgetten zijn beschikbaar voor het begrotingsjaar waarvoor zij door de gemeenteraad zijn vastgesteld. Niet-bestede budgetten vervallen in beginsel aan het einde van het begrotingsjaar.

Een budgetoverheveling naar een volgend begrotingsjaar is uitsluitend mogelijk voor een incidenteel budget. De overheveling vindt plaats bij de laatste tussentijdse rapportage of bij de jaarstukken. Een budget kan maximaal twee keer naar een volgend begrotingsjaar worden overgeheveld.

Voor budgetoverheveling gelden de volgende voorwaarden:

- het betreft een incidenteel budget;
- de voorgenomen activiteit is nog niet of niet volledig uitgevoerd;
- uitvoering in het volgende begrotingsjaar is nog noodzakelijk;
- het over te hevelen bedrag kan voldoende worden onderbouwd;
- het over te hevelen bedrag bedraagt minimaal € 10.000.

Bedragen lager dan € 10.000 worden in beginsel niet overgeheveld. Hiervan kan gemotiveerd worden afgeweken indien overheveling noodzakelijk is voor de uitvoering van de betreffende activiteit.

Budgetoverheveling vindt plaats via een daarvoor bestemde bestemmingsreserve. De gemeenteraad besluit over de toevoeging aan en de onttrekking uit deze reserve.

4.3 Bestemmingsreserve dekking kapitaallasten

Investerings worden geactiveerd en leiden gedurende de afschrijvingstermijn tot kapitaallasten. De gemeenteraad kan besluiten middelen beschikbaar te stellen voor de dekking van toekomstige afschrijvingslasten door deze toe te voegen aan de 'bestemmingsreserve dekking kapitaallasten'.

Per investering wordt vastgelegd welk bedrag binnen de reserve beschikbaar is en gedurende welke periode dit bedrag wordt aangewend.

Uit de reserve vindt jaarlijks een onttrekking plaats ter dekking van de afschrijvingslasten van de betreffende investering. Indien slechts een deel van de investering uit de reserve wordt gedekt, vindt de onttrekking naar rato plaats.

Aan de bestemmingsreserve dekking kapitaallasten wordt geen rente toegevoegd. De jaarlijkse onttrekking heeft daarom uitsluitend betrekking op de afschrijvingslasten.

4.4 Onderhoudsvoorzieningen

Voor groot onderhoud kan een voorziening worden gevormd om de lasten gelijkmatig over meerdere begrotingsjaren te verdelen. De voorziening wordt gebaseerd op een door de gemeenteraad vastgesteld en actueel beheer- of onderhoudsplan.

Het beheer- of onderhoudsplan bevat ten minste het vastgestelde onderhoudsniveau, de planning van het onderhoud en de geraamde kosten. De jaarlijkse dotatie aan de voorziening wordt hierop gebaseerd. Uitgevoerd groot onderhoud dat binnen het plan valt, wordt rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht.

De onderhoudsplannen voor de openbare ruimte en gebouwen worden ten minste eens in de vier jaar aan de gemeenteraad ter vaststelling aangeboden.

Bij actualisatie van een beheer- of onderhoudsplan wordt tevens beoordeeld of de omvang en de jaarlijkse dotatie van de bijbehorende voorziening moeten worden aangepast.

4.5 Tariefegalisatievoorzieningen

Voor riolering en reiniging worden de geraamde kosten jaarlijks bepaald en betrokken bij de berekening van de tarieven. Uitgangspunt is dat deze kosten worden gedekt uit de betreffende heffing.

Om sterke tariefstijgingen te voorkomen kan bij de tariefbepaling een deel van de tariefegalisatievoorziening worden ingezet. De begrote vrijval uit de voorziening wordt daarbij meegenomen in de berekening van het tarief.

Bij de jaarrekening worden de gerealiseerde voor- en nadelen op de betreffende taakvelden verrekend met de tariefegalisatievoorziening. Een voordeel leidt tot een dotatie aan de voorziening en een nadeel tot een aanwending van de voorziening, voor zover de voorziening daarvoor toereikend is.

Voor leges wordt geen tariefegalisatievoorziening aangehouden omdat de opbrengsten vraaggestuurd zijn. Afwijkingen tussen de geraamde en gerealiseerde baten en lasten van de leges worden verwerkt in het rekeningresultaat. De kostendekkendheid van de leges wordt jaarlijks beoordeeld bij de vaststelling van de tarieven.

5 Beheer en verantwoording

5.1 Verwerking in begroting en jaarstukken

In de programmabegroting en in de jaarstukken wordt inzicht gegeven in de ontwikkeling van de reserves en voorzieningen. Per reserve en voorziening worden het beginsaldo, de toevoegingen of dotaties, de onttrekkingen, aanwendingen of vrijval en het eindsaldo weergegeven.

Toevoegingen aan en onttrekkingen uit reserves worden afzonderlijk verwerkt in de begroting en jaarrekening. Dotaties aan voorzieningen en vrijval uit voorzieningen worden in de exploitatie verantwoord. Aanwendingen van voorzieningen worden rechtstreeks ten laste van de betreffende voorziening gebracht.

5.2 Tussentijdse wijzigingen

Wijzigingen in geraamde toevoegingen aan en onttrekkingen uit reserves worden aan de gemeenteraad voorgelegd via een begrotingswijziging. In de tussentijdse rapportages wordt inzicht gegeven in de bijgestelde toevoegingen en onttrekkingen aan reserves.

Wanneer gedurende het jaar blijkt dat de geraamde dotatie aan een voorziening niet meer aansluit bij de benodigde omvang, wordt deze bijgesteld. Voor zover hiervoor aanpassing van de begroting noodzakelijk is, wordt deze aan de gemeenteraad voorgelegd.

Aanwendungen van voorzieningen die passen binnen het vastgestelde doel en de financiële onderbouwing van de voorziening behoeven geen afzonderlijk raadsbesluit.

5.3 Actualisatie en periodieke beoordeling

Reserves en voorzieningen worden jaarlijks bij het opstellen van de begroting en jaarrekening beoordeeld op de verwachte ontwikkeling en benodigde omvang.

Bij bestemmingsreserves wordt daarbij beoordeeld of het doel nog actueel is, de omvang toereikend is en de looptijd nog passend is. Bij voorzieningen wordt beoordeeld of de onderliggende verplichting, het risico, het beheerplan of de bestedingsverplichting nog actueel is en of de omvang daarop aansluit.

Eens in de vier jaar vindt een integrale beoordeling plaats in het kader van de actualisatie van deze nota.

Indien ontwikkelingen daartoe aanleiding geven, worden reserves en voorzieningen tussentijds aangepast, opgeheven of ter heroverweging aan de gemeenteraad voorgelegd.